

Obsah

Předmluva	25
Úvodní slovo	33
I Vymezení teologické etiky	37
1.1 Na úvod vyznačený přístup	37
1.2 K pojmu etika (Ethik)	40
1.3 K pojmu morálka (Moral)	42
1.4 K pojmu moralita (Moralität)	44
1.5 K pojmu mravnost (Sittlichkeit)	44
1.6 K pojmu étos (Ethos)	45
1.6.1 Étos skupiny povolání	47
1.6.2 Etické kodexy sociálních pracovníků	48
1.7 Mravní kompetence	51
1.8 K adjektivům morální, mravní, etické	52
1.9 Shrnutí	53
1.10 Teologická etika	57
1.10.1 Vymezení pojmu-oboru	57
1.10.2 Určité dělení	58
1.10.3 Proprium	59
1.11 Role křesťanské víry v teologickoetické reflexi a pro křesťanskou mravnost	60
1.11.1 Význam křesťanské víry pro křesťanskou mravnost	60
1.11.2 Role křesťanské víry v teologickoetické reflexi	64

2 Idea člověka stvořeného k Božimu obrazu

a podobenství (imago Dei/imago Christi)	69
2.1 Výchozí biblická místa	69
2.2 Zásadní význam, určení a tajemství člověka. Důsledky pro étos	70
2.3 Zodpovědné zpřítomňování a spravování.....	72
2.4 Bezprostřední vztah, univerzalizace a rovnost	74
2.5 Plné lidství a jeho praxe.....	76
2.6 Postavení a úkol být médiem Hospodinova působení.....	80
2.7 Způsobilost rozlišovat, rozhodovat a jednat v kontextu dobra a zla	83
2.8 Imago Christi.....	84
2.9 Falešné představy o Bohu a jejich vliv na utváření život člověka	
/Lenka Žáková/	90
2.9.1 Úvodem.....	90
2.9.2 „Metoda klíče“	90
2.9.3 Negativní klíčová pozice a falešná představa o Bohu	93
2.9.4 Bůh jako mozaika.....	94
2.9.5 Jednotlivé falešné obrazy Boha	95
2.9.6 Vypořádání se s vlastní klíčovou pozicí a falešným obrazem Boha ...	96
2.9.7 Předložit vlastní minulost Hospodinu:	98
2.9.8 Krize	99
2.9.9 Pozitivní, uzdravující obrazy	100
2.9.9.1 Gn 1,26 „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem podle naší podoby.“	101
2.9.9.2 Žalm 139 a meditace vlastního křtu.....	101
2.9.9.3 Bůh jako dobrý pastýř, který člověka doprovází a chrání jeho život...	101
2.9.9.4 Bůh, který jako „mateřský“ Otec pečuje o lidi	102
2.9.9.5 Bůh, jenž s člověkem trpí, svým utrpením a smrtí ho vysvobozuje k životu.....	103
2.9.10 Gn 12,1-10 Hospodin povolává Abrama	104
2.9.11 Vzkříšení Lazara (Jan 11).....	106
2.9.12 Závěrem.....	107

3 Celistvé pojetí člověka	109
3.1 Úvodem	109
3.2 Základní biblická antropologická gramatika.....	110
3.2.1 Básár	111
3.2.2 Nefeš	111
3.2.3 Ruach.....	111
3.2.4 Léb(áb).....	112
3.3 Inkarnační hledisko pro solidární existenci.....	112
3.4 Příklad celostní bolestné zkušenosti	114
3.4.1 Důsledky dualistického štěpení.....	114
3.4.2 Potřeba celistvé, upřímné lásky a pomoci	115
4 Člověk ve dvojím vydání: mužské a ženské pohlaví	119
4.1 Úvodem: zákaz diskriminace podle pohlaví.....	119
4.2 Stejná osobní důstojnost ženy i muže.....	120
4.3 Antiteze horské řeči	121
4.4 Rovné druhé já téhož lidství: model partnerství	126
4.5 Malé shrnutí.....	128
5 Dekalog (Desatero)	130
5.1 Úvodem: darovaná, odůvodněná a osvědčovaná zodpovědná svoboda	130
5.2 Smysl a vzorec biblického étosu	133
5.2.1 Stále dynamicky přítomný, živý Osvoboditel a Dárce života	135
5.2.2 Malé prozatímní shrnutí	137
5.3 Varování před manipulací, egoismem a výzva k odpovídajícímu svědectví	138
5.4 Poslední smysl a cíl stvoření, exodu a lidské existence.....	140
5.5 Vděčnost, naplněné prožívání času a otevřená budoucnost.....	141
5.6 Ochrana bližního a základních dober života, manželského vztahu a vlastnictví.....	144
5.6.1 Zákaz zabít nevinný život a ochrana s rozvojem života	144
5.6.1.1 Antiteze Ježíšovy horské řeči.....	147

5.6.1.2 Směrovka k pozitivnímu naplňování	149
5.6.2 Nezneužívaná, zodpovědná sexualita a ochrana partnerských vztahů	151
5.6.3 Zákaz prodeje člověka. Ochrana vlastnictví a zajištění spravedlivých poměrů	153
5.7 Ochrana cti a dobré pověsti	155
5.7.1 Příklad souvislosti s lidskými právy	158
5.7.2 Příklad souvislosti s trestním právem	159
5.8 Vztah právních ustanovení a teologickoetických požadavků.....	160
5.9 Malé prozatímní shrnutí	163
5.10 Součást Světového étosu	164
5.11 Nebezpečí závisti a žádostivosti: spojitost vnitřního smýšlení, postojů a jednání.....	166
5.12 Malé závěrečné shrnutí	168

6 Blahoslavenství: umožněné postojové vzorce a jednání dobrého života pro přítomnost i definitivní budoucnost

6.1 Vstupní brána Ježíšovy horské řeči (tzv. Magny charty křesťanské mravnosti). Souvislost s Dekalogem	170
6.2 Zmocňovací slova svobody do přítomné situace i definitivní budoucnosti.....	171
6.3 „Blahoslavení chudí z Ducha, neboť jejich je království nebeské“ (Mt 5,3).....	173
6.4 „Blahoslavení truchlící, neboť oni zakusí útěchu (od Boha)“ (Mt 5,4)....	175
6.5 „Blahoslavení bezbranní (tiší), neboť oni zdědí zemi“ (Mt 5,5).....	177
6.6 „Blahoslavení, kteří hladoví a žízní po dobrém/pravém životě (před Bohem)/spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni“ (Mt 5,6)...	180
6.7 „Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství“ (Mt 5,7).....	184
6.8 „Blahoslavení čistého srdce, neboť oni uzří Boha“ (Mt 5,8).....	188
6.9 „Blahoslavení ti, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni syny Božími“ (Mt 5,9).....	189
6.10 „Blahoslavení, kdo trpí pronásledování kvůli dobrému životu (před Bohem), neboť jejich je království nebeské“ (Mt 5,10)	192

7 Způsobilst stávat se bližním. Prikázání lásky	195
7.1 Příběh se stěžejními aspekty křesťanské mravnosti a etiky	195
7.2 Cesta do bezprostředně přítomné sféry působícího Božího života.....	197
7.3 Aspekt věčného života: dar, zaslíbení, naděje i zodpovědnost	198
7.4 Otázka na bližního a její důsledky pro lidskou praxi.....	201
7.5 Napětí univerzálního principu a konkrétního jednání v dané situaci...	204
7.6 Prikázání lásky vs. příkaz partikulární náboženské morálky	206
7.7 Propojenost vztahů v prikázání lásky	208
7.8 Prikázání lásky k nepřítelům.....	210
7.9 Primát ctnosti lásky: láska jako základní tón křesťanské mravnosti.....	213
8 Biblické obrysy pojmu svědomí	217
8.1 Biblické srdce k porozumění svědomí	217
8.1.1 Centrální pojem biblické antropologie	217
8.1.2 Ilustrativní biblické nálezy.....	217
8.1.3 Význam s důsledky pro morální kvalitu jednání.....	219
8.1.4 Shrnutí s důrazem na dobré srdce pro dobrou cestu (života a pokoje).....	220
8.2 Aspekty svědomí ve spojitosti s apoštolem Pavlem	223
8.2.1 Všeobecně lidský fenomén i svoboda z víry v evangelium	223
8.2.2 Stvořená instance, která přezkoumává a dosvědčuje	224
8.2.3 Dobré svědomí s ryzostí, upřímností, láskou a čistým srdcem.....	225
8.2.4 Definitivně přezkoumané čisté svědomí	227
8.2.5 Svědomí se zodpovědností u proměněného života.....	227
8.2.6 Pastorační rada: svoboda z víry a lásky	228
8.2.7 Malé shrnutí.....	230
8.3 Clausula Petri (Sk 5,29)	231
8.3.1 Výchozí situace	231
8.3.2 Svoboda z víry v evangelium a právo na svobodu vyznání.....	232
8.3.3 Mimobiblický podklad	233
8.3.4 Souvislost s identitou.....	234
8.3.5 Maxima postojů a jednání do budoucna	236

9 Nesvoboda závidosti a žárlivosti: příklad špatných postojových vzorců (neřestí)	239
9.1 Stín, kořeny, důsledky a možnosti uzdravení	239
9.2 Temné stránky lidské psychiky.....	239
9.3 Sestry Ráchel a Lea, jejich otec a jejich muž Jákob	241
9.4 Nenáviděný a prodaný Josef. Bratři a jejich otec	242
9.5 Sára a její muž Abram a její otrokyně Hagar.....	244
9.6 Možná cesta uzdravení a vysvobození	246
9.7 Rozpor s Boží sférou života a se svobodou z víry v evangelium.....	247
10 Metanoia (obrácení, pokání, změna smýšlení, určení a smyslu života)	251
10.1 Úvodem příběh a jeho rámec.....	251
10.2 Milosrdný otec, ztracení synové, přechod z cesty smrti na cestu života	253
10.3 Záchrana a znovunalezení lidství. Vnitřní proměna celého člověka	256
10.4 Nové, stále osvědčované určení celého života a jeho smyslu.....	259
10.5 Malé shrnutí	262
11 Lidskoprávní a etický princip lidská důstojnost	265
11.1 Výsostné postavení s napětím ohledně obsahu a dosahu.....	265
11.2 Základ lidskoprávních standardů: příklady na globální a regionální úrovni.....	267
11.3 V lidskoprávních standardech v kontextu biomedicíny	270
11.4 V ústavách	273
11.5 V étosu sociálních pracovníků	275
11.6 Ve stanoviscích církví	277
11.7 Jako premisa a cíl lidských práv	281
11.7.1 Kategorie hranice pro politické jednání a odůvodnění omezení lidských práv	282
11.7.2 Redukcionistická a ne-redukcionistická pozice	283

11.8 Kdo je nositelem a adresátem oprávněné ochrany?: extenze morálně právního statusu	285
11.8.1 Kritéria příslušnosti k lidskému rodu, aktuálně nalezených zájmů a vlastností personality	286
11.8.2 Zásada obezřetnosti a proporcionality	286
11.9 Metafora vrozené důstojnosti člověka	287
11.9.1 Modifikovaná teorie uznání: zásadní pozice inherentního sociálního statusu.....	287
11.9.2 Modifikovaná teorie uznání v horizontu důstojnosti na základě stvoření a ospravedlnění.....	289
11.10 Důležitost pojmu pro plné porozumění lidským právům.....	291
11.10.1 Vnitřní smysluplná závazná spojitost lidských práv	291
11.10.2 Horizont zodpovědné svobody.....	292
11.10.3 Zásadní rovnost	292
11.10.4 Nezcizitelná (nezadatelná) práva.....	293
11.10.5 Morální báze.....	294
11.10.6 Otevřenost pro spirituálně etické obsahy.....	296
11.11 Lidská důstojnost jako nejvyšší morální a právní princip.....	297
11.11.1 Kantův kategorický imperativ jako odůvodnění a výklad	297
11.11.2 Zákaz úplné instrumentalizace. Vždy kvalita subjektu. Bezpodmínečná úcta k životu	299
11.11.3 Morální sebezákonnost.....	300
11.12 Hranice kategorických práv a povinností.....	303
12 Lidská práva jako součást teologickoetické argumentace.....	307
12.1 K vymezení: práva se zodpovědností a povinnostmi	307
12.1.1 Znaky lidských práv	309
12.1.1.1 Morální	309
12.1.1.2 Univerzální a rovná	311
12.1.1.3 Vrozená a nezcizitelná (nezadatelná).....	313
12.1.1.4 Předstátní a předpozitivní	313
12.1.1.5 Pozitivně-právní (legální)	313
12.1.1.6 Kritická.....	315

12.1.1.7	Nedílná a vzájemně závislá a podmíněná	317
12.2	Nejrozšířenější kategorizace a diferenciacie lidských práv	318
12.2.1	Občanská a politická práva.....	319
12.2.1.1	Občanská práva.....	319
12.2.1.2	Politická práva	320
12.2.2	Hospodářská, sociální a kulturní práva	321
12.2.3	Solidární práva	323
12.3	Koncepce hlavních dimenzí lidských práv	324
12.3.1	Dimenze první	324
12.3.2	Dimenze druhá	325
12.3.3	Dimenze třetí.....	325
12.3.4	Dimenze čtvrtá.....	325
12.4	Lidská práva v biomedicínsko-etických diskusích	326
12.5	Sociální práce jako lidskoprávní profese.....	328
12.6	Lidské povinnosti na základě lidských práv.....	329
12.7	Závazky Světového étosu jako podpora a prohloubení lidských práv	332
12.8	Lidskoprávní vzdělávání aneb lidské právo na lidskoprávní vzdělávání....	337
12.9	Malé shrnující zastavení	341
12.10	Lidská práva a církve	342
12.10.1	Proměny vztahu. Osobní důstojnost s právy a povinnostmi	342
12.10.2	Evangelium a společné dobro všech lidí. Zasazování se za lidská práva jako podstatná součást poslání	344
12.10.2.1	Výraz evangelia a společné dobro všech lidí.....	344
12.10.2.2	Součást pastoračního působení: křesťanský základ a obžaloba porušování.....	345
12.10.2.3	Nejen navenek, ale i dovnitř a uvnitř.....	346
12.10.3	Orientace pro svědomí.....	348
12.10.4	Odůvodnění a důrazy v hlásání církví	349
12.10.4.1	Základ v lidské důstojnosti založené na imago Dei/imago Christi a ospravedlnění skrze víru	349
12.10.4.2	Lidská práva nejsou evangeliem. Vztah obdoby a rozdílnosti s obsahy a zkušenostmi křesťanské víry	351
12.11	Partikulární morálky a univerzalita lidských práv.....	352
12.11.1	Stvořené společné lidství a univerzální závazek lidskosti	353

12.11.2	Vědomí vlastní omylnosti a jen předběžná možnost spravedlnosti ...	353
12.11.3	Univerzalizace právních rámcových podmínek	353
12.11.4	Perspektiva obětí a zvláště zranitelných osob jako pravidlo výkladu a sociálněetické kritérium spravedlnosti	354
12.12	Úctyhodní svědkové i pokorné vědomí vlastních selhání.....	355
12.13	Koncepce základních práv v církvi.....	355

13 Svoboda vyznání jako lidské právo a odraz

	Božího sebesdělení	358
13.1	Zásadní součást národních, regionálních i globálních lidskoprávních standardů.....	358
13.2	Svoboda vyznání na rovině lokální: ČR.....	361
13.3	Příklad vztahu lidských práv s náboženstvím	365
13.3.1	Lidská práva a islám	366
13.3.2	Lidské právo na svobodu vyznání a římskokatolická církev	368
13.3.2.1	Důležitý přelom.....	368
13.3.2.2	Základ v důstojnosti každé osoby. Negativní i pozitivní základní občanské právo	368
13.3.2.3	Kontext triády lidskoprávních povinností.....	370
13.3.2.4	Důstojnost s právy a povinnostmi, postavená na ospravedlnění....	371
13.3.2.5	Zdroj a syntéza ostatních práv a měřítko skutečného lidského pokroku	372
13.4	Shrnující systematické pojednání.....	373
13.4.1	Stále bolestné zkušenosti ohrožení a porušování.....	373
13.4.2	Forum internum i forum externum	374
13.4.3	Pozitivní i negativní aspekty.....	375
13.4.4	Lidské právo vs. pouhá tolerance	376
13.4.5	Povinnosti sekulárního nábožensky-světónázorově neutrálního právního státu	377
13.4.6	Fundamentální význam pro lidská práva a báze pro vztah státu s církvemi.....	379

14 Lidská sexualita jakou součástí a příklad teologickoetické reflexe v oblasti partnerských vztahů a osobnosti.....	381
14.1 Úvodem	381
14.2 Představy a zkušenosti mladistvých.....	382
14.3 Sexuální chování se znalostmi o sexualitě v ČR.....	385
14.4 Příklady eticky a právně nepřijatelného zacházení se sexualitou v pluralitní společnosti jako jeden z výchozích bodů pro stanovení měřítek zodpovědného utváření sexuality.....	386
14.5 Malé shrnutí a přemostění	391
14.6 Porušení lidské důstojnosti v sexuální oblasti: nepřijatelnost v právu a mravnostní kriminalitě.....	392
14.7 Právo na sebeurčení v oblasti sexuality	395
14.8 Biblické porozumění sexualitě.....	396
14.9 Sexualita jakou součástí vztahů lásky	400
14.10 Významy a komplexnost fenoménu lidské sexuality.....	403
14.11 Shrnutí: primát lásky, pozitivní a negativní etická norma, výhled.....	406
14.12 Právo na zodpovědnou sexuální výchovu.....	408
14.13 Příspěvek projektu Světový étos a Prohlášení lidských povinností ...	411
15 Empowerment přístup v oblasti podpory sexuality a partnerských vztahů osob s lehkou a středně těžkou mentální retardací /Barbora Zelenková/	416
15.1 Úvodem	416
15.2 Sexualita osob s mentálním postižením	416
15.3 Úmluva o právech osob s postižením a její koncept pojmu postižení....	418
15.4 Mentální retardace	419
15.4.1 Lehká mentální retardace	420
15.4.2 Osoby se středně těžkou mentální retardací	422
15.5 Podpora sebeurčení osob s mentálním postižením.....	424
15.6 Empowerment přístup	426
15.7 Informovaný souhlas při práci s lidmi s mentálním postižením.....	429
15.8 Edukace osob s mentálním postižením v oblasti sexuality	430

15.9 Aplikace empowerment přístupu na konkrétní příklady partnerských vztahů	432
<i>Příklad první: Libor a Ivana</i>	432
<i>Příklad druhý: Karel a Pavla</i>	434
15.10 Závěrem	441

16 Morálně právní status lidského života před narozením a jeho důsledky. Vztah lidské důstojnosti a ochrany lidského života.....

16.1 Úvodem	442
16.2 Lidská důstojnost a ochrana nenarozeného života.....	443
16.3 Oddělování lidské důstojnosti a práva na život: redukce lidské důstojnosti na zákaz ponižování, zbavení sebeúcty, pocítování bolesti a solidaritu druhu	445
16.4 Ztotožňování lidské důstojnosti s právem na život	447
16.5 Morálně právní status nenarozeného lidského života	448
16.5.1 Teze rozdílnosti: snížené právo na život.....	448
16.5.2 Teze mozkového zrodu.....	449
16.5.3 Teze individuace od nidace.....	452
16.5.4 Argumentace „(S)KIP“	453
16.5.5 Právo na tělesnou nedotknutelnost celostně chápané lidské bytosti	456
16.6 Právní ochrana lidského života před narozením. Potraty jako sociálně patologický jev.....	458
16.7 Ani legální případy potratů nejsou pro všechny legitimní	460
16.8 Lidská důstojnost a právo na život individuální lidské bytosti před narozením.....	462
16.9 Právo na sebeurčení matky vs. právo dítěte na život?	463
16.10 Příklad extrémně konfliktní situace: konfliktní situace matky vs. právo dítěte na život?	465
16.11 Příklad problematiky výzkumu na kmenových embryonálních buňkách.....	467
16.11.1 Požadavky legality	467

16.11.2 Intence, cíle, prostředky i následky	469
16.11.3 Snížený morálně právní status nadbytečných embryí s refinalizací?	471
16.11.4 Hranice argumentace lidskoprávního standardu	473
16.12 Závěrem: lidská důstojnost jako transcendentální veličina zaručující lidské bytosti od počátku existence oprávněnou ochranu.....	473
17 Problematika lidsky důstojného umírání	478
17.1 Úvodem	478
17.2 Pořádek v základních pojmech	478
17.3 Argumentace pomocí různých funkcí principu lidské důstojnosti	482
17.3.1 Argumentace pomocí funkce ochrany i statusu	483
17.3.2 Univerzalita principu lidské důstojnosti v kontextu nevléčitelně nemocných a umírajících.....	486
17.3.3 Konkretizace lidské důstojnosti: z ní odvozená základní práva nevléčitelně nemocných a umírajících.....	486
17.3.3.1 Faktory ohrožující základní práva	486
17.3.3.2 Respektování, ochrana a zajištění základních práv.....	487
17.3.4 Lidské právo na život nezahrnuje právo na smrt.....	488
17.4 Modely právní úpravy eutanázie a asistovaného suicida v pluralitních společnostech a právním státě.....	491
17.5 Argumentace pomocí autonomie a práva na sebeurčení	493
17.5.1 Autonomie jako koncepce člověka a sebeurčení jako její projev ...	493
17.5.2 Negativní právo na sebeurčení s hranicemi, péčí a solidaritou	494
17.5.3 Svoboda a vzájemná odkázanost	496
17.5.4 Svobodný sebezávazek v sociálním a právním kontextu.....	499
17.5.5 Vnitřní a vnější posouzení hodnoty fundamentálního dobra lidského života.....	499
17.5.6 Jednostranné používání sebeurčení	502
17.5.7 Boží vzor solidární svobody a přikázání lásky	505
17.6 Shrnující pojednání o argumentaci autonomií v kontextu nevléčitelně nemocných a umírajících.....	506

17.6.1 Tělesnost jako součást a projev osoby	509
17.6.2 Zásady doprovázení nevyléčitelně nemocných a umírajících v étosu lékařů	510
17.6.3 Základní principy a východiska lékařského étosu ohledně ukončení či nepokračování marné či neúčelné léčby v terminálním stádiu onemocnění	512
17.6.4 Malé shrnutí	514
17.7 Lidské právo na paliativní péči.....	514
17.7.1 Vymezení přístupu paliativní péče.....	514
17.7.2 Použití sedativ v paliativní péči	516
17.7.3 Paliativní péče jako naplnění lidsky důstojného umírání.....	518
Seznam literatury	520
Internetové zdroje	536